

НАЦІОНАЛЬНА ПАМ'ЯТЬ:

**ЩО ЦЕ ТАКЕ І ЧОМУ
ЦЕ ВАЖЛИВО**

Історична
пам'ять

Уявлення
про минуле

Образи, герої,
родинні традиції,
комеморативні
практики

Історія

Знання
про минуле

Факти, архівні
документи,
наукові
дослідження,
освітні програми

Історична пам'ять $\neq$ історія

Стійке
усвідомлення
особою належності
до української нації
як самобутньої
спільноти

Об'єднують –
назва, символи,
походження,
історична пам'ять,
цінності, українська
мова, традиції

Українська національна ідентичність

Цінності – значущість явищ і предметів для людини, їх здатність задовольняти потреби

Відповідно до Закону України про утвордження національної та громадянської ідентичності суспільно-державними цінностями є... ?

- незалежність
- матеріальний добробут
- воля
- мова
- громадяни
- народні депутати
- самобутність
- борщ
- гідність
- соборність
- історія
- національна пам'ять...

Український інститут національної пам'яті - центральный орган виконавчої влади

Політика пам'яті

Цілеспрямована діяльність, прийняття відповідальних рішень у відновленні та збереженні національної пам'яті Українського народу

Діалог

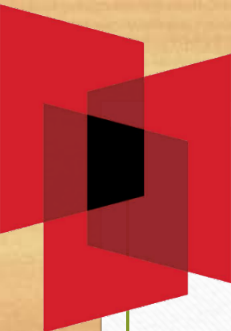
Налагодження діалогу в подоланні російської та советської спадщини, очищення простору від комуністичної символіки

Дослід- ження

Активізація досліджень, у тому числі краєзнавчих, замовчуваних і малознаних сторінок минулого

Популя- ризація

Урізноманітнення методів популяризації подій і постатей української історії з урахуванням регіональних особливостей

Завдання Українського інституту національної пам'яті:

- ☐ увічнення пам'яті учасників визвольного руху, жертв репресій, Голодомору, сучасної війни
- ☐ популяризація українського державотворення, етапів боротьби за її відновлення
- ☐ вшанування героїв, видатних особистостей
- ☐ меморіалізація сучасної війни
- ☐ декомунізація, деросіянізація, деколонізація
- ☐ формування патріотизму, національної і громадянської ідентичності

ВИКЛИКИ ТА НЕБЕЗПЕКИ.

Наслідки окупації

ІСТОРІЯ

Маніпулювання історією для виправдання агресії проти України.

Гра на незнанні історії, ностальгії за совєтським минулим

ДИСКУРС

Нав'язування фальшивого бачення минулого.

Просування наративів про «злочинну владу»

СВІДОМІСТЬ

Комплекс меншовартості, «молодшого брата», синдром відкладеного завтра та «маленької людини».

Нерезистентність до ворожої пропаганди

СЕРЕДОВИЩЕ

Збереження совєтських проявів і підходів у символічному просторі.

Різна колективна пам'ять регіонів

ТОКСИЧНО І ШКІДЛИВО

Історія – лише дати, події, явища

**СРСР – «збирач» усіх земель,
УРСР – повноправна республіка**

**Історія тільки для обраних і
зацікавлених**

**Основа історичної свідомості –
пропаганда, гасла, кліше, міфи,
вигадки**

Український народ – жертва

ЗМІНА ГУМАНІТАРНОЇ ПАРАДИГМИ

У центрі історії – людина

**СРСР – держава імперського типу,
режим – комуністичний тоталітарний,
УРСР – колонія в СРСР**

Історія для всіх, популяризація історії

**В основі – архівні документи, наукові
праці, свідчення очевидців**

**Ні віктимності. Не плакати, а пам'ятати,
шанувати та ставати сильнішими**

Святкові дні (за КЗпП України)

- 1 січня** – Новий рік
- 8 березня** – Міжнародний жіночий день
- 1 травня** – День праці
- 8 травня** – День пам'яті та перемоги над нацизмом
- 28 червня** – День Конституції України
- 15 липня** – День Української Державності
- 24 серпня** – День незалежності України
- 1 жовтня** – День захисників і захисниць України
- 25 грудня** – Різдво Христове

Інші свята та пам'ятні дати

- 20 січня** – День вшанування захисників Донецького аеропорту
- 22 січня** – День Соборності України
- 27 січня** - Міжнародний день пам'яті жертв Голокосту
- 20 лютого** - День Героїв Небесної Сотні
- 26 лютого** – День спротиву окупації АРК та Севастополя
- 26 квітня** - День чорнобильської трагедії
- 9 травня** – День Європи
- 18 травня** - День пам'яті жертв геноциду кримськотатарського народу
- Третя неділя травня** – день пам'яті жертв політичних репресій

Інші свята та пам'ятні дати

- 4 червня** - День вшанування пам'яті дітей, які загинули
внаслідок збройної агресії Російської
Федерації проти України
- 23 серпня** - День Державного Прапора України
- 23 серпня** - Європейський день пам'яті жертв
сталінізму та нацизму
- 29 серпня** - День пам'яті загиблих захисників України
- друга неділя вересня** - День пам'яті депортованих
українців
- 29 вересня** - День пам'яті жертв Бабиного Яру
- 21 листопада** - День Гідності та Свободи
- четверта субота листопада** - День пам'яті жертв
голодоморів

Що варто пам'ятати відзначаючи / вшановуючи / святкуючи?

1. Не святкувати зайве, особливо неіснуючих свят
2. Вшановувати жертв і пам'ять загиблих, а урочисто святкувати та відзначати державні свята
3. Виважена доречність без шароварщини і пафосу
4. Системність і узгодженість на всіх рівнях відзначення у громадах (з одним спільним гаслом, схожими меседжами і концепціями)
5. Залюднення, наближення свята до громади, відмова від віктимності, від совєтських традицій святкування
6. Критичне мислення, медіаграмотність, фактчекінг, правильна термінологія
7. Використання загальнодержавних позицій щодо святкування чи вшанування
8. Ґрунтовний інформаційний супровід, а не лише виступи народних колективів (тематичні банерні виставки, презентації видань, нетворкінги, толоки і т.д.)

ДРУГА СВІТОВА. ВІЙНА Й МІФ

Велика вітчизняна війна 1941–1945

СРСР і Німеччина – непримиримі вороги

Визволення України від фашистських загарбників

Фашистська Німеччина

Возз'єднання західної України з УРСР у 1939 році

Українські буржуазні націоналісти, бандерівці

Друга світова війна 1939–1945

СРСР і Німеччина – союзники у війні до 1941 року

Вигнання з України нацистських окупантів

Нацистська Німеччина / Третій Райх

Советська анексія західноукраїнських земель

Українські повстанці, борці за незалежність України

Періоди російсько-української війни

Початковий

20 лютого – квітень 2014

окупація Криму;
дестабілізація РФ
обстановки у східних
та південних областях
України

Перший

Квітень – вересень 2014

АТО, збройний конфлікт,
двосторонні
домовленості

Другий

Вересень 2014 –
23 лютого 2022

локалізація конфлікту
в Донецькій і
Луганській областях,
перманентні бої на
сході України

Третій

Від 24 лютого 2022

від повномасштабного
вторгнення РФ в
Україну. Триває донині

МЕМОРІАЛІЗАЦІЯ –

увічнення пам'яті про учасників, жертв та події у публічному просторі

Упорядкування місць поховань – військових цвинтарів, секторів поховань, впровадження сталих практик поховальних церемоній

Збереження ландшафтів пам'яті, впорядкування меморіальних місць

Підготовка мартирологів, книг пам'яті, меморіальних видань

Збирання артефактів, створення музеїв чи організація спеціальних музейних експозицій

Запис і збереження усних свідчень про війну

Реалізація освітніх заходів, мистецьких, інформаційних проєктів, проведення наукових і краєзнавчих досліджень

Розроблення і впровадження комеморативних церемоній, практик, загальнонаціональних і локальних

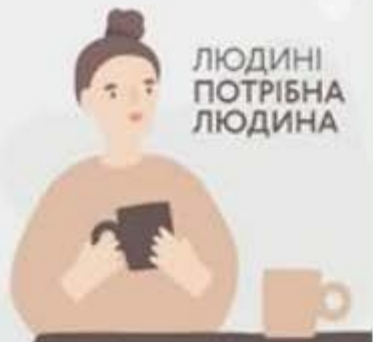
ПРО ЩО ГОВОРИТИ

- Героїзм і побратимство;
- гідність, людяні вчинки, опіка над беззахисними;
- співчуття і спільнодія в критичних ситуаціях або подоланні їх наслідків;
- стереотипи та упередження – як їх долати;
- толерантність до інакшості українців (наприклад, ВПО), але нетерпимість до ворогів;
- пропаганда, інформаційна війна, критичне мислення;
- шана живим захисникам і пам'ять про полеглих;
- стратегії виживання та досвіди громадянського активізму;
- традиції боротьби українців за власну державу та її незалежність;
- історичні паралелі;
- біографістика;
- як війна змінює українців та наші цінності

ПІДХОДИ ДО ПРОВЕДЕННЯ ЗАХОДІВ ПРО ВІЙНУ

АНТРОПОЛОГІЧНИЙ

- мікроісторія;
- повсякдення;
- історія міста/
родини/людини

МЕМОРИАЛЬНИЙ

- мартирологи;
- книги пам'яті;
- меморіальні світлиці

ІСТОРИЧНИЙ

- хронологія;
- хід бойових дій;
- участь у подіях воєнного часу

УСНО-ІСТОРИЧНИЙ

- зустрічі з воїнами, учасниками подій
- запис свідчень: методика усної історії (<https://surl.li/jlbvjb>)

ЗБІР І ЗБЕРЕЖЕННЯ УСНИХ СВІДЧЕНЬ ПРО ВІЙНУ

40

інтерв'ю зі свідками окупації
Городнянської та облоги Чернігівської
громад (проєкт у партнерстві з
організацією ПАКС-Нідерланди)

8

усних свідчень про події російсько-української війни

>20

годин відеозаписів інтерв'ю зі свідками злочинів, скоєних під час російської окупації Київської області, передано Інституту Державним агентством розвитку туризму

Усі записи зберігаються в Архіві усної історії УІНП.